

DUMITRU STĂNILOAE, *Orthodoxe Dogmatik*, Mit einem Geleitwort von Jürgen Moltmann, aus dem rumänischen übersetzt von Hermann Pitters, in der Reihe «Ökumenisch theologische», volum 12, Benzinger Verlag — Gütersloher Verlaghaus Mohn, 1985, 458 p.

Teologia românească s-a afirmat în contextul ecumenist contemporan pe diferite căi, nu în ultimul rând prin studii valoroase, apreciate tot mai mult drept contribuții de seamă la promovarea relațiilor dintre diferitele Biserici creștine din lumea de azi. În acest sens de o apreciere deosebită se bucură sinteza de teologie dogmatică în trei volume, publicată, de părintele Profesor DUMITRU STĂNILOAE, în anul 1978, din care primul volum a apărut în traducere germană la începutul anului 1985. Apariția acestui volum în limba germană reprezintă, sub mai multe aspecte, un eveniment editorial deosebit. Mai întâi, traducerea este făcută de către prof. dr. Hermann Pitters, de la Institutul teologic protestant unic, ramura luterană din Sibiu, ceea ce exprimă buna colaborare dintre teologia de diferite confesiuni din țara noastră. Publicarea acestui volum se face apoi sub patronajul a două mari edituri vest-germane, una catolică (Benzinger Verlag) și alta evanghelică (Gütersloher Verlagshaus Gerd Mohn) și respectiv cu sprijinul Cardinalului Joseph Höfner, președintele Conferinței episcopilor catolici din Germania și a Episcopului Heinz Joachim Held, președintele Serviciului de Relații Externe al Bisericii Evanghelice din Germania. La acestea se adaugă contribuția personală a Episcopului Hermann Kunst, Doctor honoris causa al Institutului teologic universitar din București, care a exercitat multă vreme funcția de Imputernicit al Bisericii Evanghelice din Germania pe lângă guvernul federal de la Bonn.

Pe lângă acest înalt personal, la care se adaugă timbra editorială de excepție, volumul întâi al sintezei Părintelui Dumitru Stăniloae a apărut în limba germană sub simplul titlu de «Dogmatică ortodoxă», este însoțit de o prefață semnată de renumitul reprezentant al teologiei speranței, Prof. JÜRGEN MOLTSMANN de la Tübingen, un alt prieten al Bisericii și al țării noastre.

După câteva considerații asupra înstrăinării teologice între Răsărit și Apus, ca și asupra importanței evenimentului petrecut la cea de a treia Adunare Generală a Consiliului Ecumenic al Bisericilor de la New Delhi (1961), când o grupă importantă de Biserici Ortodoxe, între care și Biserica Ortodoxă Română, au devenit membre ale forumului ecumenist de la Geneva, Prof. JÜRGEN MOLTSMANN arată că «comunitatea ecumenică a Bisericilor, cu tradiții istorice diferite, nu trebuie să rămână la suprafață, ci trebuie să înfișă rădăcini mai adânci și să cîștige adâncime spirituală. Tocmai aici stau sarcinile importante ale teologilor ortodocși în mișcarea ecumenică: în cunoașterea teologică comună a adevărului despre Dumnezeu cel în Treime și în descoperirea unei spiritualități comune, care se realizează în prezența Duhului Sfânt» (p. 9—10).

După aceste considerații generale, privind sarcinile teologiei ortodoxe în mișcarea ecumenică, Prof. J. Moltmann face următoarele aprecieri asupra studiilor de teologie ortodoxă publicate în Apus: «În ultimele decenii au fost traduse din când în când lucrări ale teologilor ortodocși în limba germană. Scrierile unora ca Nicolae Berdiaev, Vladimir Lossky, Sergel Bulgakov, Paul Evdokimov, Nikos Nissiotis, Christos Yannaras ș.a. nu au rămas necunoscute. Însă, după cîte cunosc, în mod curios încă nu avem la dispoziție în limba germană o dogmatică ortodoxă nouă și completă, prin care teologia ortodoxă să fie introdusă la noi în discuțiile teologice ecumeniste. Se poate ca acesta să fie motivul pentru care lipsește contribuția ortodoxă în înfișurarea teologiei evanghelice și catolice. Este cu atât mai bine că, cu această traducere germană a Teologiei Dogmatice Ortodoxe, care a fost publicată la București în anul 1978 în trei volume, noi putem prezenta nu numai una oarecare, ci una dintre cele mai bune prezentări complete și noi a

teologiei ortodoxe dogmatice. Autorul este în Apus încă necunoscut; el este însă teologul ortodox cel mai creator și cu cea mai mare influență în prezent. Teologia ortodoxă română a fost dintotdeauna o punte spirituală între tradițiile ortodoxe greacă și rusă. Prin disponibilitatea sa lingvistică și culturală, teologia românească este o punte de legătură și între teologia de tradiția bisericească răsăriteană și cea apuseană.

«Prof. Dumitru Stăniloae, afirmă în continuare J. Moltmann, a reușit să realizeze în mod strălucitor în opera sa teologică cele două conexiuni. Cu dreptate el a fost numit «teologul panortodox». Din perspectiva apuseană se poate adăuga că el a devenit și un adevărat «teolog ecumenist», deși el este adinc înrădăcinat în propria sa tradiție. Cine a avut ocazia să-l cunoască personal și să-l întâlnească în cercul unor preoți și teologi români, acela va fi fost impresionat de unitatea dintre teologie și spiritualitate, care a format personalitatea sa. Prof. Stăniloae nu este numai un om inteligent, ci și înțelept și este cunoscut de mulți ca «părinte spiritual». La întâlnirile cu el îți amintim de personalitățile teologice asemănătoare din Apus: de Karl Barth și Karl Rahner. Viața teologică și spiritualitatea vie se unesc, dacă se poate spune astfel, în simplitatea inimii».

După aceste încercări de a fixa locul Părintelui Dr. Dumitru Stăniloae între teologii de frunte al secolului nostru, Prof. Moltmann prezintă câteva coordonate ale vieții și activității autorului cărții pe care o prefațează. Din păcate, în acest capitol s-au strecurat unele greșeli ce se cuvin a fi îndreptate. Astfel, mitropolitul Andrei Șeguna nu a fost stătuitorul duhovnicesc al tîngurului D. Stăniloae, cum se afirmă la p. 11; probabil confuzia se datorește faptului că «școala confesională» de la Brașov, la care se referă textul în paragraful precedent, era liceul «Andrei Șaguna». Apoi, «Viața și învățătura Sfintului Grigorie Palama» nu a apărut în anul 1943 ci în devreme; tot așa Mărturisirea ortodoxă a Patriarhului Dositei al Ierusalimului († 1707) nu a apărut în 1675 ci în 1672, cînd a fost aprobată de Sinodul din Ierusalim.

Sperăm că scăpările sesizate nu vor stîrbi imaginea personalității Părintelui Profesor Dumitru Stăniloae, pe care vrea să o răspîndească autorul prefeței. În orice caz, mult mai importante sînt considerațiile sale asupra operei autorului român, pe care le reproducem integral în continuare:

«Ar fi o încumetare greșită să încerci a rezuma într-o scurtă introducere, doar prin cîteva cuvinte; ideile teologice fundamentale ale unei opere atît de complexe și de cuprinzătoare. Se pot da însă unele indicații pentru a trezi atenția specială a cititorului. În acest sens, aș dori să atrag atenția asupra permanenței teologiei iubirii (ș.a. — I.V.), despre care Prof. Stăniloae spune că este insuflețită de aceeași nădejde puternică, la fel ca și «teologia speranței» din Apus. Aceasta nu este însă numai o nădejde istorică, ci în plus și o nădejde cosmică în perspectiva unei transfigurări definitive și complexe a cosmosului, care preocupă gîndirea autorului. Unii l-au criticat pentru acest părelnic «optimism ontologic» și l-au atras atenția să observe mai îndeaproape decăderea internă a creației ca urmare a păcatului strămoșesc. Mie mi se pare însă că — așa ca și în doctrina despre creație a lui Karl Barth — acest «optimism ontologic» și această nădejde în transfigurarea finală a lumii la Stăniloae sînt fundamentate în cunoașterea lui Hristos. Ca și pentru Maxim Mărturisitorul, pe care îl citează cu plăcere, pentru Stăniloae temeiul acestei nădejdi universale este minunea întrupării Logosului Veșnic și creator... Se poate adăuga personal, că cine cunoaște înținerii se va ține de lumină și numai de această lumină. De cîteva decenii — și se pot menționa iarăși numele lui Karl Barth și Karl Rahner — teologia de tradiție bisericească apuseană, atît cea catolică, cît și cea evanghelică, cunoaște o formulare nouă și creatoare a învățăturii despre Sfînta Treime. Dumitru Stăniloae este un teolog care gîndește în întregime trinitar. Formularea sa dinamică a învățăturii ortodoxe despre Sfînta Treime va provoca la noi o discuție deschisă și va fi primită cu mare interes. Tocmai cu privire la una din învățăturile cele mai vechi ale teologiei creștine, formulată în dogmă de mai bine de un mileniu și jumătate și de atunci transmisă doar prin tradiție, ne pot sta în față descoperirile noi ale timpului nostru» (p. 12).

După încercarea de a schița specificul gândirii teologice a Părintelui D. Stăniloae, profesor de teologie de la Tübingen urează bun succes acestui cărți și mulțumeste celor care au contribuit la traducerea și tipărirea ei.

Cu privire la textul german al lucrării Părintelui Stăniloae se pune doar întrebarea în ce măsură traducătorul a redat fidel gândirea autorului, sau dacă nu cumva a regândit textul, introducând nuanțe noi, care mai mult sau mai puțin trădează originalul.

Evident, Prof. H. Pitters este cel mai indicat teolog pentru o astfel de lucrare, cunoscând foarte bine atât limba română, cât și personalitatea și opera Părintelui D. Stăniloae. Sperăm că traducătorul i-a redat cât mai fidel gândirea teologică atât de nuanțată a teologului român, ori acest lucru nu se poate constata doar printr-o simplă lectură, ci se va dovedi pe deplin în măsura și mai ales în felul în care teologia apuseană va recepta această lucrare. Pentru început îndeplinește toate condițiile și să nădăjduim că și rezultatele vor fi după aceeași măsură.

Paralel cu această traducere germană, a apărut la Paris, în colecția «Theophanie», o parte doar a aceluiași text din volumul întâi al Dogmaticii Părintelui Profesor D. Stăniloae. Traducerea franceză este semnată de Dan Ilie Ciobotea, un cuvânt introductiv de I.P.S. Mitropolit DAMASKINOS al Elveției, care afirmă că «Părintele Stăniloae este unul dintre teologii cei mai importanți ai lumii creștine», iar prefața este semnată de Olivier Clément, în care se face o prezentare mai amplă a operei autorului român.

Salutăm aceste traduceri, binevenite atât spre a afirma teologia românească în cercuri cât mai largi, peste barierele de limbă, cât și spre a contribui substanțial la adncirea teologică a discuțiilor ecumeniste menite să slujească refacerea unității creștine.

Pr. Dr. VIOREL IONIȚA

